

ועדת המשמעת מזוהרת!
 נבחן שימצאו ברשותו חומרי
 עזר אסורים או יתפס בהעתקה
 יענש בחונמרה עזי כזיי הרחקתו
 מהאוניברסיטה.

הפקולטה למשפטים
 אוניברסיטת בר-אילן

ב"ה, יום ב', ט"ו בתמוז תש"ע, 28.6.2010, שעה 12:00. (מועד א')

ספרות השו"ת - משפט והסטוריה

מרצה: ד"ר רון קליינמן

קורס מס' 99-570-01

תש"ע, סמסטר ב' – מועד א'

משך הבחינה: שעתיים.

חומר עזר מותר בשימוש: אין.

הוראות:

1. כתבו **בעט בלבד**, מצד אחד של הדף.
2. כתבו **בכתב יד ברור** ובניסוח תמציתי ובהיר. **נמקו דבריכם**, אך בקיצור.
4. שימו לב! קיימת **הגבלת עמודים** ביחס לכל שאלה. **חריגה - לא תיקרא!**
5. **ענו בנקודות**. **אל תחזרו על החומר**, אלא רק על הנקודה הרלוונטית לשאלה שלפניכם.
6. **התייחסות לנקודות לא רלוונטיות - תגרע מהציון!**

חשוב! * הגבלת העמודים אמורה לסייע לא רק לבוחקים, אלא גם לכם למקד את **תשובותיכם ולענות לפי היקף התשובה הנדרש**. **אנא, שימו לב ופעלו בהתאם!**

שאלה מס' 1 (20 נקודות) (הגבלת עמודים: כל השאלה – עד עמוד אחד)
 דונו ביחס לשני הפוסקים הבאים (כל אחד בסעיף נפרד):
 א. 1. מהי עמדת ר' משה פיינשטיין בתשובותיו שלמדנו ביחס לחגיגת בת מצווה, ומה היו נימוקיו?
 2. האם הסביבה שבה הוא חי השפיעה על פסקו, ואם כן, כיצד? (10 נקודות)
 ב. 1. מהי עמדת הרב אהרן וואלקין ביחס לחגיגת בת מצווה, ומה הנימוקים לפסקו?
 2. מה הוא המקום שבו חי המשיב (הרב וואלקין) והשואלים, ובאיזו תקופה נשאלת השאלה (די בציון המאה)? האם עובדות אלו השפיעו על פסקו, וכיצד? (10 נקודות)

שאלה מס' 2 (20 נקודות) (הגבלת עמודים: עד שלושת רבעי עמוד)
 שאלת שחרור מחבלים במסגרת עסקה להחזרת חיילים חטופים מטרידה מאוד את הציבור בישראל בעשרות השנים האחרונות, וכמובן גם את פוסקי ההלכה. לאור מה שלמדנו, האם פוסקי ההלכה במדינת ישראל שדנו בנושא זה הסתמכו על מקורות ההלכה הקלאסיים בנושא פדיון שבויים (כגון משנה, תלמוד ושולחן ערוך) ובנושא הסתכנות אדם למען הצלת זולתו (כגון שו"ת הרדב"ז) כבסיס לפסיקתם, וכיצד הם פסקו (העיקר הוא להסביר את עמדות הפוסקים ואת זיקתם למקורות ההלכה, גם אם שכחתם את שמם)?

שאלה מס' 3 (10 נקודות) (הגבלת עמודים: 12 שורות – לכל הסעיפים)

אנא השיבו על סמך חומר הקריאה בספרו של פרופ' אלון:

- א. מי היו בדרך כלל השואלים בספרות השו"ת ומדוע הם פנו למשיבים?
- ב. באיזה שפה נכתבו בדרך כלל התשובות בספרות השו"ת?
- ג. שו"ת נכתבו לעתים גם בשפות זרות, במיוחד בערבית. מה נגרם בעקבות כך?

שאלה מס' 4 (20 נקודות) (הגבלת עמודים: עד חצי עמוד)

זה היה במהלך קרב מסובך שניהלה יחידה מיוחדת כנגד חוליית מחבלים. לפתע הושלך רימון ואחד הלוחמים נפגע. תוך דקות אחדות פונה הלוחם לאחור ונבדק על ידי רופא. אובחן כי אונה אחת בכבד נפגעה. הרופאים אמרו, כי אם לא יימצא לפצוע תורם תוך יממה, הוא עלול למות בשל הפגיעה. במפקדת היחידה היה רישום מדויק של הנתונים הרפואיים של כל אחד מן הלוחמים. בבדיקה נמצא, כי אחד מלוחמי היחידה הינו תורם פוטנציאלי של אונת כבד לחברו הפצוע. מפקדי היחידה נגשו אל אותו לוחם ושאלוהו האם יסכים לתרום אונת כבד לחברו הפצוע. רופא היחידה העמידו על כך שמידת הסיכון לתורם עומדת, לפי הסטטיסטיקה, על בין 50-60 אחוז. הלוחם השיב מיד: "יש לי נכונות מלאה. ברם, עלי להתייעץ תחילה עם הרב הראשי לצה"ל ולשמוע ממנו, מה עמדת ההלכה בסיטואציה זו". כתבו עבור הרב הראשי לצה"ל חוות דעת הלכתית מנומקת בשאלה זו.

שאלה מס' 5 (30 נקודות, כל שאלה – 6 נקודות)

ענו בקצרה על השאלות הבאות. הגבלת שורות – מופיעה בכל שאלה בנפרד:

1. ציינו את ספרי ההלכה המרכזיים במשפט העברי: ציינו את שמו של מחבר הספר, ובאיזו מאה הוא חי. (4 שורות).
2. כיצד השפיעה התקבלות השולחן ערוך כספר פסיקה מרכזי על ספרות השו"ת? (4 שורות)
3. א. איזה איסור הלכתי יש בכריתת עצי מאכל ללא סיבה, ובאיזה הקשר בתורה מופיע איסור זה. (3 שורות)
ב. האם מותר לקטוף עצי מאכל לטובת אימונים בצבא ומה הנימוק? (3 שורות).
4. במאה ה-19 ניתן להצביע על הבדל במידת העיסוק של פוסקי הלכה בעניינים משפטיים ("חושן משפט") בין תפוצות יהודיות שונות. א. מה היה ההבדל ובין אלו תפוצות (2 שורות). ב. מה גרם להבדל זה (5 שורות).
5. א. מתי מסתיימת תקופת התנאים (שורה אחת). ב. באיזה חיבור/חיבורים ניתן למצוא את דברי התנאים. (2 שורות)

מהלכה

